TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2011. gada 9. jūnijā *

Lieta C-409/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Supremo Tribunal de Justiça* (Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 2. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 27. oktobrī, tiesvedībā

José Maria Ambrósio Lavrador un

Maria Cândida Olival Ferreira Bonifácio

pret

Companhia de Seguros Fidelidade-Mundial SA.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši D. Švābi [*D. Šváby*] (referents), Dž. Arestis [*G. Arestis*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un T. fon Danvics [*T. von Danwitz*],

* Tiesvedības valoda — portugāļu.

ģenerāladvokāts N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 27. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Ambrósio Lavrador* un *Olival Ferreira Bonifácio* vārdā — L. Saraiva [*L. Saraiva*], *advogado*,

— *Companhia de Seguros Fidelidade-Mundial SA* vārdā — Ž. M. Fonseka [*J. M. Fonseca*], *advogado*,

— Portugāles valdības vārdā — L. Inešs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*] un D. Mariņo Pirešs [*D. Marinho Pires*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — J. Mellers [*J. Möller*] un J. Kempere [*J. Kemper*], pārstāvji,

— Latvijas valdības vārdā — K. Drēviņa un M. Borkoveca, pārstāves,

— Eiropas Komisijas vārdā — N. Jerela [*N. Yerrell*] un M. Telešs Romano [*M. Teles Romão*], kā arī P. Gerra e Andrade [*P. Guerra e Andrade*], pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvu 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV L 103, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Pirmā direktīva"), Padomes 1983. gada 30. decembra Otro direktīvu 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz [mehānisko] transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OV 1984, L 8, 17. lpp.; turpmāk tekstā — "Otrā direktīva"), kā arī Padomes 1990. gada 14. maija Trešo direktīvu 90/232/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz [mehānisko] transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu (OV L 129, 33. lpp.; turpmāk tekstā — "Trešā direktīva").

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Ambrozju Lavradoru [*Ambrósio Lavrador*] un Olivalu Ferreiru Bonifasju [*Olival Ferreira Bonifácio*], no vienas puses, un *Companhia de Seguros Fidelidade-Mundial SA* (turpmāk tekstā — "*Fidelidade Mundial*"), no otras puses, jautājumā par atlīdzību, kas, pamatojoties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, minētajai sabiedrībai ir jāizmaksā par prasītājiem pamata lietā nodarīto kaitējumu, kas radies satiksmes negadījuma rezultātā starp ar divriteni braucošu nepilngadīgu bērnu un transportlīdzekli, kura civiltiesisko atbildību ir apdrošinājusi *Fidelidade Mundial*.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Katra dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus [..], lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta. Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz tā [šo pasākumu] apmēriem."

4 Otrās direktīvas 2. panta 1. punktā ir noteikts:

"Katra dalībvalsts veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka jebkuri likumos paredzētie vai līgumā noteiktie noteikumi, kas iekļauti apdrošināšanas polisē, kura izsniegta saskaņā ar [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, un kas transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu neattiecina uz [un kas apdrošināšanu neattiecina uz gadījumiem, kad transportlīdzekli lietoja vai vadīja]:

— personām [personas], kam nav tiešu vai netiešu atļauju [tiešas vai netiešas atļaujas to darīt],

vai

— personām [personas], kam nav attiecīgā transportlīdzekļa vadītāja apliecības,

vai

— personām [personas], kuras ir pārkāpušas obligātās tehniskās prasības attiecībā uz attiecīgā transportlīdzekļa stāvokli un drošību,

piemērojot [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktu, tiktu uzskatīti par spēkā neesošiem attiecībā uz prasījumiem, ko iesniedz trešās personas, kuras ir negadījumā cietušie.

Tomēr noteikumus vai atrunas, kas minētas pirmajā ievilkumā, var vērst pret personām, kuras apzināti reģistrējušas [brīvprātīgi iekāpušas] transportlīdzekli [transportlīdzeklī], kas radījis kaitējumus vai traumas, ja apdrošinātājs var pierādīt, ka personas ir zinājušas, ka transportlīdzeklis ir zagts.

Dalībvalstīm ir tiesības nepiemērot pirmās daļas noteikumus negadījumiem, kas notikuši to teritorijā, ciktāl cietušais par zaudējumiem var saņemt kompensāciju no sociālā nodrošinājuma iestādes."

5 Trešās direktīvas 1. pantā ir paredzēts:

"Neskarot [Otrās direktīvas] 2. panta 1. punkta otro daļu, [Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana ietver atbildību par transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju.

[..]"

6 Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvas 2005/14/EK, ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/26/EK attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu [mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu] (OV L 149, 14. lpp.), 4. pantā ar nosaukumu "Direktīvas 90/232/EEK grozījumi" ir noteikts:

"[..]

2) iekļauj šādu pantu:

"*1.a pants*

[Pirmās direktīvas] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana attiecas uz miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, ko cieš gājēji, riteņbraucēji un citi ceļu satiksmes dalībnieki, kas neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus un kuriem saskaņā ar valsts civiltiesību aktiem ir tiesības uz kompensāciju sakarā ar negadījumiem, kuros iesaistīts transportlīdzeklis. Šis pants neskar civiltiesisko atbildību vai zaudējumu [atlīdzības] summu."

[..]"

7 Direktīvas 2005/14 preambulas 16. apsvērumā ir noteikts:

"Miesas bojājumi un kaitējums īpašumam, ko cieš gājēji, riteņbraucēji un citi ceļu satiksmes dalībnieki, kas neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus un parasti visbiežāk cieš negadījumos, būtu jāsedz ar negadījumā iesaistītā transportlīdzekļa obligāto

apdrošināšanu, ja viņiem pienākas kompensācija atbilstīgi valsts civiltiesību aktiem. Šis noteikums neierobežo lēmumus par civiltiesisko atbildību vai kompensācijas lielumu par zaudējumiem konkrētā negadījumā atbilstīgi valsts tiesību aktiem."

8 Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV L 263, 11. lpp.) 12. pantā, kura virsraksts ir "Cietušo īpašās kategorijas", ir noteikts:

"1. Neskarot 13. panta 1. punkta otro daļu, 3. pantā minētā apdrošināšana ietver atbildību par transportlīdzekļa lietošanas rezultātā radītiem miesas bojājumiem visiem pasažieriem, izņemot vadītāju.

[..]

3. Direktīvas 3. pantā minētā apdrošināšana attiecas uz miesas bojājumiem un kaitējumu īpašumam, ko cieš gājēji, riteņbraucēji un citi ceļu satiksmes dalībnieki, kas neizmanto mehāniskos transportlīdzekļus un kuriem saskaņā ar valsts civiltiesību aktiem ir tiesības uz kompensāciju sakarā ar negadījumiem, kuros iesaistīts transportlīdzeklis.

Šis pants neskar civiltiesisko atbildību vai zaudējumu [atlīdzības] summu."

Valsts tiesības

9 Saskaņā ar Portugāles Civilkodeksa 503. panta 1. punktu:

"Persona, kurai ir faktiskā kontrole pār mehānisko transportlīdzekli un kura izmanto to savām vajadzībām, pat ja tā rīkojas ar pārstāvja starpniecību, atbild par kaitējumu, kas rodas no transportlīdzeklim piemītošajiem riskiem, pat tad, ja tas netiek izmantots satiksmē."

10 Šī kodeksa 504. panta 1. punktā ir noteikts:

"Labuma ieguvēji no atbildības par transportlīdzekļa radīto kaitējumu ir trešās personas, kā arī transportlīdzekļa pasažieri."

11 Šī kodeksa 505. pantā ir noteikts:

"Neskarot 570. panta noteikumus, 503. panta 1. punktā paredzētā atbildība neiestājas tikai tad, ja satiksmes negadījumā ir vainojams cietušais vai trešā persona vai ja tas ir radies *force majeur* apstākļos, kas nav saistīti ar transportlīdzekļa darbību."

12 Šī paša kodeksa 570. pantā ir paredzēts:

"1. Ja cietušā vaina ir bijusi kaitējuma rašanās vai pastiprināšanās pamatā, kompetentā tiesa, ņemot vērā katras iesaistītās personas pieļauto pārkāpumu smagumu un no tā izrietošās sekas, nosaka, vai atlīdzība ir piešķirama pilnībā, tā samazināma vai to nepiešķir vispār.

2. Ja atbildība pamatojas tikai uz vainas esamības prezumpciju, tad cietušā vaina, ja nav pretēja regulējuma, izslēdz atlīdzības izmaksas pienākumu."

Pamata lieta un prejudiciālais jautājums

13 2002. gada 12. jūlijā prasītāju pamata lietā nepilngadīgais dēls, kurš brauca ar divriteni, sadūrās ar *Fidelidade-Mundial* apdrošinātu transportlīdzekli. Šī negadījuma rezultātā iestājās nepilngadīgā zēna nāve.

14 Šajā ziņā iesniedzējtiesa apgalvo, ka iepriekšējās procedūrās ir noskaidrots, ka šis satiksmes negadījums notika apmēram plkst. 20.20 dzīvojamā kvartālā uz ielas ar dzīvojamām mājām, apdzīvotā vietā, un ka bērns brauca pretējā virzienā, neievērojot priekšrokas noteikumus.

15 Prasītāji pamata lietā, pamatojoties uz mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, cēla prasību pret *Fidelidade-Mundial* — satiksmes negadījumā, kurā cieta viņu dēls, iesaistītā transportlīdzekļa apdrošinātāju. Šajā

prasībā ieinteresētās personas lūdza piešķirt kompensāciju EUR 207 080,78 apmērā, kā arī atlīdzināt medicīniskās izmaksas un visa veida materiālos izdevumus un morālo kaitējumu, kas radušies pēc šī negadījuma.

16 Tā kā šī prasība pirmajā un apelācijas instancē tika noraidīta, prasītāji pamata lietā iesniedza kasācijas sūdzību *Supremo Tribunal de Justiça* [Augstākā Tiesa].

17 Kas attiecas uz satiksmes negadījuma, kurā cieta prasītāju pamata lietā dēls, apstākļiem, iesniedzējtiesa, atsaucoties uz pirmajā un apelācijas instancē pieņemtajiem nolēmumiem, norāda, ka vienīgais vainojamais ir nepilngadīgs bērns, kas brauca pretējā virzienā, neievērojot priekšrokas noteikumus, un ka transportlīdzekļa vadītājs neesot pārkāpis nevienu no ceļu satiksmes noteikumos paredzētajiem pienākumiem un tādēļ neesot saucams pie atbildības nedz saistībā ar risku [objektīvā atbildība], nedz vainas dēļ.

18 Tomēr iesniedzējtiesa savā lēmumā norāda uz prasītāju pamata lietā apgalvojumiem, ka no transportlīdzekļa vadītāja, ņemot vērā, ka viņš pazina satiksmes negadījuma vietu, kurā vienmēr bija daudz bērnu, varēja pieprasīt īpašu uzmanību un ārkārtēji uzmanīgu vadīšanu. Saskaņā ar šiem pašiem apgalvojumiem cēloņsakarības ziņā šāda [automašīnas] vadītāja neuzmanīga rīcība ietekmēja to notikumu gaitu, kas izraisīja kaitējumu radošo notikumu.

19 Iesniedzējtiesa norāda, ka, atzīstot, ka civiltiesiskā atbildība joprojām ir dalībvalstu kompetences joma, Tiesa savā 2005. gada 30. jūnija spriedumā lietā C-537/03 *Candolin* u.c. (Krājums, I-5745. lpp.) esot precizējusi, ka dalībvalstīm šī kompetence ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, un tās nevar liegt Pirmajai, Otrajai un Trešajai

direktīvai to lietderīgo iedarbību. Šiem noteikumiem zudīs šāda ietekme, ja tikai tādēļ, ka zaudējumi ir nodarīti cietušā vainas dēļ, valsts tiesību aktos nesamērīgi būtu liegtas vai ierobežotas tā tiesības uz [kaitējuma] atlīdzību.

20 Ņemot vērā šo Tiesas judikatūru, iesniedzējtiesai ir šaubas par pamata lietā piemērojamā civiltiesiskās atbildības regulējuma atbilstību Savienības tiesību normām, kas minētas šī sprieduma 3.–5. punktā.

21 Šajos apstākļos *Tribunal Supremo de Justiça* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Trešās Direktīvas [..] 1. panta noteikumi jāinterpretē tādējādi, ka tie aizliedz Portugāles civiltiesībās, konkrēti *Código Civil* 503. panta 1. punktā, 504., 505. un 570. pantā — tāda ceļu satiksmes negadījuma, kas noticis šīs konkrētās lietas laika, veida un vietas apstākļos, — liegt vai ierobežot negadījumā cietušā nepilngadīgā tiesības uz [kaitējuma] atlīdzību tāpēc vien, ka kaitējuma nodarīšanā daļēji vai pat pilnībā vainojams pats nepilngadīgais?"

Par prejudiciālo jautājumu

22 Vispirms, kā to pareizi uzsvērusi Vācijas valdība, ir jānorāda, ka, lai gan uzdotais jautājums attiecas tikai uz Trešās direktīvas 1. pantu, tomēr no iesniedzējtiesas lēmuma kopumā izriet, ka iesniedzējtiesa ar šo jautājumu būtībā jautā, vai Pirmā, Otrā un

Trešā direktīva būtu jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru tiek ierobežotas vai liegtas transportlīdzekļa satiksmes negadījumā cietušā tiesības uz [kaitējuma] atlīdzību tādēļ, ka šī persona pilnībā vai daļēji ir izraisījusi šādu kaitējumu.

23 Šajā ziņā ir jāatgādina, pirmkārt, ka, saskaņā ar Pirmās un Otrās direktīvas preambulu tām, pirmkārt, ir jānodrošina transportlīdzekļu, kas parasti atrodas Eiropas Savienības teritorijā, kā arī transportlīdzekļu pasažieru brīva pārvietošanās un, otrkārt, jānodrošina, lai negadījumos, kurus izraisa šie transportlīdzekļi, pret cietušajiem būtu līdzvērtīga attieksme neatkarīgi no tā, kurā vietā Savienībā negadījums ir noticis (1996. gada 28. marta spriedums lietā C-129/94 *Ruiz Bernáldez*, *Recueil*, I-1829. lpp., 13. punkts, un 2000. gada 14. septembra spriedums lietā C-348/98 *Mendes Ferreira* un *Delgado Correia Ferreira*, *Recueil*, I-6711. lpp., 24. punkts, kā arī 2011. gada 17. marta spriedums lietā C-484/09 *Carvalho Ferreira Santos*, Krājums, I-1821. lpp., 24. punkts).

24 Iepriekš minētajā Pirmajā direktīvā, kuru precizē un papildina Otrā un Trešā direktīva, ir paredzēts katras dalībvalsts pienākums nodrošināt, lai mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskā atbildība, kas parasti ir spēkā tās teritorijā, būtu apdrošināta, un īpaši ir precizēts, uz kādiem kaitējuma veidiem šai apdrošināšanai ir jāattiecas un kurām cietušajām trešajām personām šī apdrošināšana ir jāgarantē (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Mendes Ferreira* un *Delgado Correia Ferreira*, 27. punkts, kā arī lietā *Carvalho Ferreira Santos*, 27. punkts).

25 Tomēr ir jāatgādina, ka pienākums nodrošināt, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšana sedz mehānisko transportlīdzekļu trešajai personai radīto kaitējumu, ir jānošķir no šo personu tiesību uz atlīdzību apjoma, pamatojoties uz apdrošinātā civiltiesisko atbildību. Pirmais tiek definēts un garantēts Savienības tiesiskajā regulējumā, savukārt otrais būtībā ir reglamentēts valsts tiesībās (iepriekš minētais spriedums lietā *Carvalho Ferreira Santos*, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka no Pirmās, Otrās un Trešās direktīvas mērķa, kā arī no šo direktīvu teksta izriet, ka ar tām nav paredzēts saskaņot dalībvalstīs pastāvošās civiltiesiskās atbildības sistēmas un ka atbilstoši pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstis var brīvi noteikt civiltiesiskās atbildības sistēmu, kas piemērojama ceļu satiksmes negadījumiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Carvalho Ferreira Santos*, 32. punkts un tajā minētā judikatūra). Šo analīzi attiecībā uz kaitējumu, kas radies ceļa lietotājiem, kuri nepārvietojas ar motorizētu transportlīdzekli, atbalsta Trešās direktīvas 1.a panta noteikumi, kas ir pārņemti Direktīvas 2009/103 12. panta 3. punktā.

27 Tomēr dalībvalstīm ir jānodrošina, lai civiltiesiskā atbildība, kas piemērojama atbilstoši šo valstu tiesību normām, būtu apdrošināta atbilstoši trīs minēto direktīvu noteikumiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Mendes Ferreira* un *Delgado Correia Ferreira*, 29. punkts; 2007. gada 19. aprīļa spriedums lietā C-356/05 *Farrel*, Krājums, I-3067. lpp., 33. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Carvalho Ferreira Santos*, 34. punkts).

28 Otrkārt, no judikatūras izriet, ka dalībvalstīm sava kompetence šajā jomā ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, un ka valsts tiesību normas par kaitējuma atlīdzību ceļu satiksmes negadījumos nevar atņemt Pirmajai, Otrajai un Trešajai direktīvai to lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Ruiz Bernáldez*, 19. punkts; lietā *Candolin* u.c., 27. un 28. punkts, kā arī lietā *Farrell*, 34. punkts).

29 Kā Tiesa to ir precizējusi, šīm direktīvām šāda ietekme tiek atņemta, ja, pamatojoties tikai uz cietušā līdzdalību zaudējumu nodarīšanā, ar valsts tiesisko regulējumu, kas noteikts, pamatojoties uz vispārīgiem un abstraktiem kritērijiem, cietušajam vai nu tiek liegtas tiesības uz transportlīdzekļa obligātās apdrošināšanas atlīdzību, vai arī tās tiek nesamērīgi ierobežotas (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Candolin* u.c., 29. punkts). Tikai izņēmuma apstākļos cietušā zaudējumu atlīdzības apjomu var ierobežot, pamatojoties uz individuālu novērtējumu (iepriekš minētais spriedums lietā *Candolin* u.c., 30. punkts).

30 Tā Tiesa ir nospriedusi, ka Otrās direktīvas 2. panta 1. punkts un Trešās direktīvas 1. pants nepieļauj valsts tiesību normas, kas, pamatojoties uz pasažiera līdzdalību tam nodarītajos zaudējumos, ļauj atteikt vai nesamērīgi ierobežot tā ciesto zaudējumu atlīdzību, ko izmaksā transportlīdzekļa obligātā apdrošināšana (iepriekš minētais spriedums lietā *Candolin* u.c., 35. punkts). Šis risinājums ir apstiprināts iepriekš minētajā spriedumā lietā *Farrell* (35. punkts).

31 Jānorāda, ka pamata lietā, atšķirībā no apstākļiem, par kuriem taisīti iepriekš minētie spriedumi lietā *Candolin* u.c. un lietā *Farrell*, ceļu satiksmes negadījumā cietušo personu tiesības uz kaitējuma atlīdzību samazinās nevis civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas seguma ierobežojuma dēļ, bet gan apdrošinātā autovadītāja civiltiesiskās atbildības ierobežojuma, kurš paredzēts piemērojamajā civiltiesiskās atbildības regulējumā, dēļ.

32 Šajā ziņā no iesniedzējtiesas nolēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izriet, ka Portugāles Civilkodeksa 503. un 504. pantā ir noteikta objektīva atbildība par ceļu satiksmes negadījumu, bet atbilstoši šī kodeksa 505. pantam atbildība par risku, kas paredzēta tā 503. panta 1. punktā, neiestājas, ja ceļu satiksmes negadījumā ir vainojams cietušais. Turklāt, ja cietušā vaina ir bijusi kaitējuma rašanās vai pastiprināšanās pamatā, Portugāles Civilkodeksa 570. pantā ir paredzēts, ka, ņemot vērā šīs vainas smaguma pakāpi, šai personai var pilnībā vai daļēji atteikt kaitējuma atlīdzināšanu.

33 Citiem vārdiem sakot, šajā pamata lietā piemērojamie valsts tiesību akti tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, ir piemērojami, lai atceltu transportlīdzekļa, kurš ir iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, vadītāja atbildību par riskiem tikai tad, ja negadījumā ir vainojams vienīgi cietušais. Turklāt, ja cietušā dēļ ir radies vai pastiprinājies tam nodarītais kaitējums, tā atlīdzināšanu saskaņā ar šiem tiesību aktiem proporcionāli ietekmē šādas [konstatētās] vainas smaguma pakāpe.

34 Pretēji atbilstošajiem tiesiskajiem apstākļiem, kuros tika taisīti iepriekš minētie spriedumi lietā *Candolin* u.c., kā arī lietā *Farrell*, ar šiem tiesību aktiem gadījumā, ja kaitējums cietušajam radies viņa paša vainas dēļ, likumā netiek izslēgtas vai nesamērīgi samazinātas cietušo — šajā gadījumā nepilngadīgā mirušā bērna, kurš sadursmes ar mehānisko transportlīdzekli brīdī brauca ar divriteni, vecāku — tiesības uz mehāniskā transportlīdzekļa, kas bija iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, vadītāja civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas nodrošinātu atlīdzību. Līdz ar to tie neietekmē Savienības tiesībās paredzēto garantiju, ka piemērojamās valsts tiesībās noteiktajam civiltiesiskās atbildības regulējumam ir jānodrošina apdrošināšana atbilstoši trīs minēto direktīvu noteikumiem (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Carvalho Ferreira Santos*, 43. un 44. punkts).

35 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Pirmā, Otrā un Trešā direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tās neliedz pieņemt tādus valsts tiesību noteikumus par civiltiesisko atbildību, ar kuriem ir atļauts ceļu satiksmes negadījumā cietušajam liegt vai samazināt tiesības prasīt no mehāniskā transportlīdzekļa, kas bijis iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, vadītāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas atlīdzību, pamatojoties uz individuālu šī cietušā pilnīgas vai daļējas līdzdalības tam nodarītajā kaitējumā novērtējumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

36 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīva 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību, Padomes 1983. gada 30. decembra Otrā direktīva 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kā arī Padomes 1990. gada 14. maija Trešā direktīva 90/232/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu ir jāinterpretē tādējādi, ka tās neliedz pieņemt tādus valsts tiesību noteikumus par civiltiesisko atbildību, ar kuriem ir atļauts ceļu satiksmes negadījumā cietušajam liegt vai samazināt tiesības prasīt no mehāniskā transportlīdzekļa, kas bijis iesaistīts ceļu satiksmes negadījumā, vadītāja civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas atlīdzību, pamatojoties uz individuālu šī cietušā pilnīgas vai daļējas līdzdalības tam nodarītajā kaitējumā novērtējumu.

[Paraksti]